

Slovenska beseda

Uredništvo in uprava: Beethovnova ulica številka 6 - Čekovni račun številka 17.152 - Izhaja mesečno - Naročnina: Letno 20 din, polletno 10 din

Številka 10 || V Ljubljani, 9. oktobra 1940 || Letnik IV

Dr. Dinko Puc:

Draginja, načrtno gospodarstvo in konsument

Država bo prej ali slej primorana regulirati prejemke, tako da bodo ustrezali sodobnim cenam

Stalnost cen je vedno znak dobrega in urejenega gospodarstva. Ako se iste cene vzdržujejo skozi daljšo dobo, pomenja to mirno in solidno življenje konsumenta in producenta, pomenja stabilnost valute, možnost rednega zaslužka, gospodarski napredek, urejene državne finance, dočim izvanredni porast ali izvanredni padec cen pomenja vedno gospodarsko krizo.

Dobro državno gospodarstvo se bo skušalo tedaj vedno upreti takim izvanrednim razmeram. Zato je povsem umljivo, da so tudi pri nas državniki, ki se vedno bolj — vsaj po njihovih izjavah sodeč — nagibljejo načrtnemu gospodarstvu, začeli borbo proti draginji z vso odločnostjo.

Žal z manjšimi uspehi. Uvedli so najprej kontrole cen predpostavljajoči, da jim bo na ta način mogoče vzdržati cene na zmerni višini. Kontrola cen pa so vpeljali samo na nekatere življenjske potrebščine. Izvzeli so usnje, les — razen drv za kurjavo, železo, cement, platno, volno, sukno ter vse kmetijske pridelke razen moke. Tako so cene pri teh predmetih neovirano rastle. Gospodarstvo je pa kakor zelo kompliciran stroj: ne moreš pritiskati samo na eno kolesce, ne da bi s tem ne vplival na tek celega stroja. Življenjske potrebščine so med seboj v zvezi, ki se ne da prekiniti. Če povišajo ceno eni, bo avtomatično porasla cena tudi vsem drugim. Samo povsem neviden človek je mogel misliti, da kmet ne bo dvignil cene krompirja, če mora plačevati moko, čevlje, obleko itd. 100 % višje kakor prej!

Prvi «načrt» se je tako temeljito izjalovil.

Oblasti — in država morajo zaradi tega sami povišati cene najnujnejšim življenjskim potrebščinam!

Posledice so katastrofalne. Vsi fiksni nastavljenici, zlasti državni in samoupravni uradniki, upokojenci in delavci so prišli v neznošen položaj. Njihove plače so bile že lansko leto tako pičlo odmerjene, da so komaj, komaj zadoščale za najskromnejše življenje. Vsak nepričakovani izdatek je moral ravnotežje porušiti. In to ravnotežje je danes porušeno tako, da bo njega vzpostavitev, če bo sploh mogoča, zahtevala ogromnih žrtev od strani države.

Res je država v avgustu izdala uredbo o priznanju izrednih doklad uslužbencem. Toda te izredne doklade so tako nizke, da v III. draginjskem razredu ponekod ne dosežejo niti din 50.— mesečno. Tudi se ni priznala doklada za ženo in pozabilo se je na upokojence popolnoma! Zvišanje znaša v najboljšem primeru 10 %, cene so se pa povišale po uradnih podatkih za 36 %. Toda mi vemo, da znaša povišanje cen znatno več!

Priznati moramo sicer, da so nekatera zasebna podjetja v zadovoljivi meri povišala prejemke svojih nastavljenecv in zlasti tudi delavcev. Toda še vedno tudi pri zasebnih podjetjih ostane dovolj velik kader delavcev in uslužbencev, ki z današnjimi prejemki ne morejo živeti.

Ljudje si bodo pomagali nekaj časa s kreditom, toda le malo časa. Potem bo treba zategniti pas. Poslabšati in zmanjšati prehrano, obleko, obuvanje in stanovanje. To pa pomeni poslabšati zdravje, povečati nevarnost tuberkuloze in drugih bolezni, zmanjšati odpornost telesa in tako oslabiliti tudi fizično in duševno odporno silo vsega naroda!

*

Tako bo prej ali slej država primorana regulirati prejemke tako, da bodo ustrezali sodobnim cenam. Ta izdatek bo ogromen. Zahteval bo povišek vseh davščin in povečanje obtoka bankovcev. Povečali se bodo vsi produkcijski stroški in vrednost denarja bo še bolj padla.

In znova bodo cene porastle...

*

Prvi poskus «načrtnega gospodarstva» je tako klavrno končal, odnosno bo klavrno končal.

Vedno smo se čudili pri nas nekemu značilnemu pojavu. Dokler so bili na vladi frankofilski državniki, so se učili pri Francozih. Posnemali so jih dosledno v vseh slabih stvareh, dobre in pametne so ostentativno prezirali.

Danes smo prijatelji osovinskih sil. Pa kljub temu smo ostali pri stari metodi: posnemamo jih v slabem, namesto v dobrem.

In baš, kar se tiče gospodarstva, sta znali Nemčija in Italija urediti vprašanje cen na ženialen način, kljub temu, da imata ogromen obtok bankovcev in prav majhno ali nikako zlato kritje.

Recept ni niti kompliciran. Kar se tiče domačega blaga, ki izvira iz domače produkcije, ni težko regulirati njegove cene. Vse blago je pod kontrolo in se ne sme prodajati nad dovoljeno ceno.

Kar pa je inozemskega blaga, ki ima svojo, od držav oši neodvisno ceno, regulirata Nemčija in Italija njegove cene potom svojega izvoza. Država urejuje cene uvoznemu blagu in jih vzdržuje s svojim izvozom na znosni višini.

Tako je draginja v obeh državah, ki sta v vojni, ki imata ogromne izdatke in sta brez zlata, znatno manjša kakor pri nas, ki imamo zemeljskih produktov — hvala Bogu — še vedno obilo.

Morda bi bilo pametno, v prvi vrsti proučiti to vprašanje. Bolj nujno je kakor vprašanje židovstva, ki jih je v vsej Jugoslaviji samo okoli sedemdeset tisoč...

Bridka obletnica

Pretekli mesec se je zaključilo prvo leto nove, krvave svetovne vojne. Teh nesrečnih dvanajst mesecev je našlo s svojimi skrajno zaostrenimi mednarodnimi odnošaji globok, usoden odmev na vseh življenjskih področjih prav vsega sveta, prav vseh nevtralnih, nebojujočih in vojskujočih se držav in narodov. Vojna, o kateri danes še nihče ne more zavestno in jasno ugotoviti in trditi, kdo da jo je dejansko povzročil in začel oziroma kdo st jo je zaželel, je izzvala v našem toliko hvalisanem «kulturnem» in «civiliziranem» dvajsetem stoletju z nezasišano brzino ogromne in gorostasne zmede in spremembe na evropskem zemljevidu. Najvidnejši in obenem najobčutljivejši odraz te zmede so občutili posamezne države predvsem v svojem gospodarskem življenju brez ozira na to, ali so neposredno ali posredno potegnjene v vojno oziroma če vojno opazujejo zgolj s strani, absolutno pasivno. Sedanja velika vojna je mimo drugega prinesla nepojmljive spremembe v mednarodnem sožitju in v občevarjanju med posameznimi narodi.

V Evropi so nastale v zadnji preteklosti velikanske spremembe. Evropski politični zemljevid je postavil vsako bivše poznavanje zemljepisja na glavo. Izginila je Avstrija, za njo Češko-slovaška, nato Poljska, pa Danska, Norveška, Nizozemska, Belgija, skoro vsa Francija, ni več Albanije, Abesinije, Angleške Somalije, temeljito so izmenjale svoj obraz Rumunija, Sovjetska Rusija, Bolgarija, Madžarska, na novem zemljevidu zaman iščemo Litvo, Letonsko in Estonsko, stari geografi ne poznajo več novih mej Finske, pa Afrike, Azije in tako dalje. Kakor je videti iz gornjega, so se veliki svetovni dogodki vrstili na našem nesrečnem kontinentu s pravo filmsko brzino. Smelo bi lahko trdili, da se v vsej dosedanji zgodovini civiliziranih narodov ni izvršilo toliko in takih geopolitičnih sprememb, kakor v enem samem letu sedanje vojne. Po računih resnih in absolutno objektivnih opazovalcev - strokovnjakov, je terjalo prvo leto sedanje morije nad tri milijone smrtnih žrtev, največ je padlo Poljakov.

Prvič po mnogih stoletjih Balkan ni posegel z ognjem in mečem v svetovno klanje, čeprav je na miren, prisilen način znatno izmenjal svoje lice. Pri tem pa ne smemo zanikati, da na tem kočljivem prostoru obstoje mnogi važni, pereči in neodložljivi problemi, ki nujno terjajo svojo zadovoljivo rešitev. Danes balkanski narodi z vso previdnostjo in obzirnostjo skušajo izločiti iz svojega vsakdanjega življenja prav sleherni vpliv tujine, bodisi da prihaja s te ali one strani. V ospredju zavesti vseh balkanskih narodov stoji načelo: Balkan le balkanskim narodom!

Tragični tok evropskih krvavih dogodkov naše domovine neposredno še ni zajel, pač pa jo je zadel s svojimi težkimi gospodarskimi posledicami. Naš narod noče vojne in je strogo nevtralen. Vendar pa tarejo naše na-

rodno gospodarstvo težke skrbi, kako se preskrbeti z vsemi onimi sirovinami, ki smo jih v normalnih razmerah prosto uvažali iz tujine in kako urediti koristno izmenjavo vseh onih dobrin, ki jih v naši državi pridelamo ali izdelamo preko lastne življenjske potrebe. S pristojnimi činitelji na čelu je poklican tudi ves naš narod, da odločno, resno in odkrito nastopi proti najnovjšemu zmagu draginje, ki mu je v zadnjem času zrasel greben čez vsako mero znosljivosti. Najširše, siromašne ljudske plasti je treba pravočasno preskrbeti z zadostno, obenem pa seveda tudi znosljivo ceneno prehrano za ves čas do prihodnje žetve.

Naša želja po miru se docela strinja z našo voljo, da absolutno sami vodimo in določamo svojo nadaljnjo usodo. Zaenkrat so naši odnošaji s soslednjimi narodi in državami take narave, da nudijo popolno možnost mirnega in plodonosnega razvoja medsebojnih trgovinskih in kulturnih razmerij. V zavesti tega dejstva pa ob prvi obletnici nove svetovne vojne ne smemo nikakor zatisniti svojih oči in ušes pred vprašanjem, ki se nehote kar samo postavlja ob opazovanju današnjega vojnega požara okrog

nas: Ali se ne bo morda vojna še razširila? Kaj še čaka Evropo in ostali svet? Kam blodi ubogo človeštvo?

Združene države severnoameriške so odkrito stopile ob bok Anglije in jo podpirajo z vsem svojim vsakovrstnim bogastvom; na drugi strani se je fronta osi Rim—Berlin okrepila z odločnim pristopom Japonske in Španije. Ali ne bo morda prinesla že prva polovica novega, drugega vojnega leta vstop gornjih sil v vojno areno, s čimer bi se današnja vojna pretvorila v splošni svetovni požar in obračun v pravem pomenu besede? Ali ne bodo morda opustošenja in morja krvi, ki jih je v zadnjih trinajstih mesecih pretrpela Evropa, ostala neprihranjena tudi ostalim kontinentom?

Kakor smo že poprej naglasili, je Balkan danes še miren in sam v popolnem miru in samozatajevanju rešuje svoje probleme. V tem pogledu stoji na prvem mestu zlasti naša domovina, ki ni nikomur ničesar dolžna, pa tudi od nikogar ničesar ne zahteva; pač pa nasprotno od srca želi Evropi in vsemu ostalemu svetu srečo blagodejnega in resničnega miru ter splošnega napredka in zadovoljstva. Naša domovina nudi vsem narodom sveta svojo pošteno desnico in odkritosrčno sodelovanje za ustvaritev nove, boljše in srečnejše Evrope.

Dr. M. Korun:

Delo in kruh

Novi red, ki se nam oznanja in ki naj bi bil boljši, kakor je dosedanji in ki bi moral biti boljši, če nečemo pasti v vrtimec prekucij, mora predvsem temeljiti na načelu pravice in dolžnosti do dela in kruha.

Kapitalistično gospodarstvo tega načela ni poznalo. Ljudje danes nimajo pravice do dela, zato tudi ne pravice do kruha, pod čemer razumemo ono najnižjo mero odplate za delo, ki omogoča dostojni telesni in moralni obstoj posameznika in rodbine.

Pravica do dela zahteva, da mora vsak za delo sposoben dobiti svojim telesnim in duševnim sposobnostim odgovarjajoče delo, in da mu ga mora preskrbeti družba, če ga sam ne najde. Dolžnost do dela pa veleva, da moraš prevzeti delo, ki ti ga družba daje, če ga nisi sam našel. Za onega, ki zaradi nebogljenosti ne more ali ne more polnovredno delati, mora skrbeti družba.

V liberalistično urejeni družbi, kakor smo jo doslej poznali, je v normalnih časih skoro vsak, ki je hotel delati, delo našel. Toda v časih krize je nastopala brezposelnost, ki je zajela milijone in milijone. Ponekod je dajala brezposelnim v zadnjih letih družba nezadostne podpore ali slabo plačano delo.

Prav tako šepavo, kakor z delom, je bilo preskrbljeno glede zaslužka. Velika večina ljudi je zaslužila manj, kakor je rabila za najnujnejše potrebe. Za jelo je za silo še bilo, zadovoljujočih oblačilnih in stanovanjskih potreb zaslužek že ni več kril, da ne govorimo o kulturnih potrebah!

To itak neugodno stanje se je v zadnjem letu pri nas še bistveno poslabšalo vsled naraščajoče draginje. Problem dela in kruha je postal usodno aktualen predvsem za uradnika in mezdnege delavca, pa tudi za druge male ljudi. Najsi že imajo ljudje delo in zaslužek, je vendar slednji od dne do dne relativno manjši, kajti draginja raste z dneva v dan, zaslužek pa ne gre vstric s cenami, temveč bolj in bolj zaostaja.

Protidraginjske odredbe pomagajo bore malo. Poviševanje plač in mezd ima za avtomatično posledico novo naraščanje cen, ker vrednost denarja pada.

Krivda leži v sistemu.

Zato morda ne bi bilo neumestno razmišljati vsaj o začasni zasilni spremembi odplatnega sistema za delo onih, ki žive od svojega zaslužka. Ta sprememba bi morala iti v tej smeri, da se delovnemu človeku zanj in za njegovo rodbino zagotovi najnujnejšo množino življenjskih potrebščin, ki naj jih dobi v naravi s posebnimi nakaznicami, ki jih sprejme kot del odplate za svoje delo.

S tem bi bil problem cen za najširše delovne plasti naroda v glavnem rešen, stvar države bi bila, da uredi vprašanje cen s producenti in trgovci.

Ne zakrivamo si težav pri taki preureditvi, nedvomno pa bi zagotovila vsakomur vsaj najnujnejši kosček kruha in obvarovala delovno ljudstvo pomanjkanja, ki grozi, ker ljudje nimajo več dovolj dohodkov, da bi si z denarjem nabavljali potrebne življenjske potrebščine za sebe in svojo rodbino.

Za napredno skupnost

Ker se danes javno ne zboruje, niti se ne piše tako kot človek misli in želi, je zavzelo podrobnejše politično delo v splošnem popolnoma drugačne poti kot običajno. Zborovalne dvorane so se morale umakniti zakotnim lokalom in privatnim stanovanjem. Zato se je tudi javna in glasna beseda morala umakniti šušljanju in natolcevanju. Skratka povedano: pričelo je oživljati politično podzemlje.

To smo omenili predvsem zato, ker je bilo javno besedo mogoče vedno kontrolirati in ako je bilo potrebno pozvati na odgovornost vsakogar in ga tudi primerno kaznovati, ako ne bi govoril resnice ali najmanj objektivne kritike. S šušljanjem so pa na stečaj odprta vrata natolcevanju in demagogiji, ter dano prvenstvo tendencioznosti. Zato je demagoško šušljanje veliko bolj opasno za razkroj morale in nacionalne zavesti v narodu, ker ga ni mogoče pravočasno in uspešno zajeziti.

Tako se je med nešteti drugim šušljanjem pričelo zadnje dni tudi mnogo govoriti o snovanju nove stranke v Srbiji, katera naj bi baje temeljila na izrazito srbskem programu. Zatrjuje se med drugim, da sta glavna iniciatorja te nove «velikosrbske» akcije Narodna radikalna stranka in Demokratska stranka.

Ta govorica ima v tem poudarku sicer nekaj stvarne vsebine, vendar jo je treba resnici na ljubo v toliko popraviti — kolikor nam je iz prvega vira znano — da ni namen te nove akcije ustvarjati «velikosrbsko» politično formacijo, kar bi se konkretnije reklo: nepotrebno in skrajno škodljivo vzbujanje separatizma, zlasti v današnjih časih, temveč gre dejansko za koalicio Narodno radikalne stranke in Demokratske stranke, na podlagi katere naj bi se spojile in koncentrirale vse prave tvorne sile srbskega življa.

Seveda se pa bodo k tej akciji priključile tudi druge srbske politične grupe, med katerimi se vršijo razgovori.

Ako se pa drugače govori o tej akciji, potem je več kot očitno, da je bila položena ulici v usta samo zato na tak način, ker najbrže ne gre to novo politično gibanje v račun gotovim krogom v državi.

Seveda se pa še zdaleka ta akcija ne more istovetiti s slično akcijo v Srbiji, ki je že starejšega datuma. Pri tej priliki ni oaveč pribiti še eno dejstvo, ki je pa odločilne važnosti: Srbski narod je kljub razrvanim političnim razmeram, kar tiče politične zrelosti in morale še vedno na takšni višini, da pri njemu disidentske akcije ne morejo vzbuditi nikakršne privlačnosti in je vsaka akcija s takim karakterjem že v naprej obsojena na sigurni neuspeh.

Ker so se ti politični elementi v Srbiji močno razgibali, je za vsakogar, kdor zna količkaj politično misliti razumljivo, da moreta priti za tako dalekosežno politično akcijo resno v poštev kot vodilna elementa zlasti v srbskem predelu naše države samo Narodna radikalna stranka in Demokratska stranka, ker le-ti, zlasti pa prvo navedena, predstavlja legitimno večino političnega življa.

Kako bo ta najnovejša akcija uspela, je v naprej s posebnim oziranjem na trenutno obstoječe okoliščine sicer težko kaj konkretnije povedati. Eno, kar bo nastalo po tej akciji pozitivnega in česar najbrže ne bo mogoče preprečiti, je pa gotovo to, da se bo srbski narod znašel edin v vseh pogledih bodočih nalog države tako v notranje kot v zunanje političnih vprašanjih.

Naš pokret v Sloveniji, ki predstavlja sestavni del Narodno radikalne stranke, je stoođstotno so-

Šesta obletnica smrti Viteškega kralja

Na današnji dan pred šestimi leti je zločinska roka pretrgala žiljensko nit našemu vladarju. Izkravavel je na pohodu, da vsem Jugoslovanom ustvari srečnejšo in naprednejšo domovino. Sveta naj nam bo oporoka: „Čuvajte mi Jugoslavijo!“, katero naj ima vsakdo pred očmi posebno v današnjih časih, ko za vse male narode veje slab veter.

glasen s to podvzeto iniciativo. Naša iskrena želja pa obstoji tudi v tem, da bi ta akcija v Srbiji v polni meri uspela in da bi istočasno vzbudila uvidevnost tudi pri nas v Sloveniji, kjer je zlasti vprašanje napredne koncentracije že nekaj let pereče.

Različne poti, ki so jih nastopile pri nas v Sloveniji pred leti vse sedanje napredne struje, so predvsem nastale iz enakega nezadovoljstva, kar pomeni to v svojem bistvu samo iskanje prave in solidne podlage za ponovno napredno sožitje, toda pod popolnoma drugačnimi pogoji, zlasti pa pod drugačnim vodstvenim sistemom kot do sedaj. Preizkušnje, ki jih je moral zaradi tega preživeti in pretrpeti ves napredni živelj v Sloveniji, so sicer že nekajkrat razgibale celo povzročitelje tega razkosanega stanja, toda do prepotrebne sožitja žal do danes še ni prišlo.

Danes je več kot očitno, da se je skrivala za tako navidezno voljo fistih krogov, ki nosijo dejansko krivdo na razbitju naprednih vrst, gola neiskrenost in bojazen pred izgubo prvenstva v političnem naslovu.

V življenju je bilo vedno tako, da so se na prvo mesto postavljala predvsem najvažnejša vprašanja in zahteve in da so se morale vedno in povsod osebne zadeve in morda celo koristi podrediti interesom skupnosti. In danes je postala po tolikih letih razdora med slovenskimi naprednimi vrstami kot najvažnejša zahteva slovenskega naprednega človeka v tem,

da morejo biti v bodoče na vršičkih vodstva izključno samo taki ljudje, ki še niso doživeli svoje politične kulminacije zaradi nesmiselnih in nelogičnih skokov iz ene v drugo politično ideologijo.

Tisti pa, ki so doživeli kulminacijo v času svoje moči in bili celo na najodločilnejšem mestu v vodstvu napredne stranke so se brez dvoma razkrili kot do skrajnosti nemogoči ljudje in s tem dokazali, da so brez osnovnega političnega talenta. Taki ljudje vendar ne morejo biti več resna ovira večinski želji, ker so poleg nešteti napak tudi dokazali, da niso zajemali svoje politične modrosti iz potreb ljudstva, temveč so jo črpali s pomočjo umetno napravljenih distanc potom sugestij najožjega kroga, katerega pa ni postavila za tak odgovoren posel nikakršna ljudska volja, temveč gole osebne simpatije in koristolovstvo.

Premnogo je še razlogov, ki bi jih lahko navedli, zakaj do danes še ni prišlo do naprednega sožitja med Slovenci. Razpoka je še vedno velika. Toda kljub temu smo pa mnenja, da ni tako brezizgledna, da se ne bi moglo preko nje postaviti mostiča, po katerem naj bi se skušalo pričeti reševati vsa tista medsebojna vprašanja, ki se ne tičejo osebnih zadev in zadevic, temveč predvsem bistveno važna vprašanja, katera se do sedaj sploh še niso načela in ki so še na razpolago in potom katerih se dejansko lahko ustvari skupen nastop protiskupnemu naprednemu sovražniku. V—č.

Mihelčič Ivan:

Obrtniške težnje

Sedanji časi poleg vseh stanov zelo hudo prizadenejo tudi obrtniški stan, ki je vsled svojega položaja pri čimbolj se razvijajoči industriji socialno mnogo na slabšem, kakor kdaj koli. Znani izrek «Obrt ima zlata tla» ne drži več, saj je le malo obrtnikov, ki bi se mogli glede svojega gospodarskega položaja danes pohvaliti, da jim obrt uspeva, kakor nekoč, ko je bil izrek res na mestu. O kakem blagostanju pri obrtniškem stanu danes ni niti govora, ko pa je znano, da je obrtnik na vseh krajih zadolžen in gmotno odvisen od denarnih zavodov in od drugih stanov, ki so gospodarsko močnejši kakor obrtniški stan.

Pri naglo se razvijajoči industrializaciji tudi obrtništvo sicer ne zaostaja v racionalizaciji svojih izdelkov in v mehanizaciji svojih obratov, ki jih spopolnjuje danes napredni obrtnik z najmodernejšimi delovnimi pripomočki in stroji. Toda, če upoštevamo, da je obrtnik človek, ki se mora že takoj ob ustanovitvi obrata boriti s stroški in da v največ primerih ti vplivajo na celo kasnejše poslovanje, lahko razumemo, s kakšnimi finančnimi težkočami se obrtnik bori običajno že ob pričetku obratovanja, kar mu je nato vseskozi breme. V veliki odvisnosti je nadalje obrtnik tudi od konzumentov-odjemalcev, pa tudi od dobaviteljev, ker prvi zahtevajo od obrtnika čim ugodnejših pogojev glede plačila, cene in plačilnih rokov, drugi pa zahtevajo posebno danes plačilo surovin v naprej. To vse je še posebno sedaj pokazalo, kako manjka našemu obrtniku njegove strnitve v organizacijah in pa cenene kredita, ki bi ga moral dobiti obrt-

nik zopet le ob zadostni gospodarski organizaciji v lastnih denarnih ustanovah, najboljše združnih.

Vsem naštetim neprilikam pa so se pridružile tudi razmere z vrhovno obrtniško organizacijo — Zbornico in združenji, katerih pregrupacija ter deloma komasacija na zmanjšano število se pravkar izvaja. Razpust plenuma skupne zbornice za TOI poznava valce razmer nikakor ni presentil, ker so razmere dokazale, da se obrtniška volja in večina mora upoštevati. Znana je namreč borba svobodnega obrtništva za ustanovitev posebne Samostojne obrtniške zbornice v Ljubljani, kateri zahtevi se bo moralo po izrazu ogromne večine obrtništva tudi ustreči. Obrtni odsek zbornice za TOI je z večino dal jasnega izraza, še bolj pa so to potrdila obrtniška združenja, da slovenski obrtnik zahteva svojo lastno obrtno zbornico, katera naj samostojno zastopa uspešnejše obrtniški stan, kakor so bili zastopani interesi obrtništva v zbornici za TOI. Formalno je s tem za ustanovitev obrtne zbornice zakonu ustrezno, le s posebno odredbo ministrskega sveta je treba stvar še uveljaviti. Borba se vodi o tem vprašanju nad 10 let, v katerem času je slovensko obrtništvo mnogo izgubilo kot stan, ker še doslej ni ustrezno v tem pogledu obrtništva. Čas hiti mimo važnih vprašanj, ki so baš za obrtništvo pereča in niso niti razpravljana niti izvedena v dejstvo, ker ni v vrhovni organizacijski ustanovi reda. Pri sedanjem položaju komisarijata v ZTOI moremo le reči, da ne bodo razmere nikakor boljše, če bi se hotelo še nadalje zavlačevati ustanovitev obrtne

zbornice in izvesti volitve v obrtni odsek skupne zbornice. To bi le še poslabšalo na škodo obrtništva položaj, v zbornici pa bi bila ogromna večina obrtnega odseka za obrtno zbornico, torej položaj še manj pripraven za delo plenuma, kakor tudi odseka.

Obrtništvo je treba v bodoče nujno pomagati, kakor tudi dati, kar mu gre. Od organizacije obrtništva, počeniši z Obrtno zbornico pa doli do vseh ostalih prostovoljnih in prisilnih organizacij. To delo bo polno lepih uspehov, kakor si jih obrtništvo želi. Naj torej vsi faktorji pozitivna stremljenja obrtniškega stanu podpro ter dajo slovenskemu obrtništvu Obrtno zbornico, da lahko vsaj v bodoče potom te ustanove predstavlja sebe in pomaga obrtništvo pri njegovih naporih in uspehi ne bodo ostali, kakor imamo to primere v ostalih krajih naše države, kjer so se izkazale Obrtne zbornice kot prava blagodat za obrtništvo. Vprašanje Obrtne zbornice je treba priversti koncu, da bo obrtništvo pokazalo lahko organizacijske sposobnosti in zrelost po tolikšni dragi borbi, od katere so imeli le drugi stanovi korist. Hočemo resnega dela, dela za dvig obrtništva pod vodstvom Obrtne zbornice, ki naj bo vrhovno stanovsko predstavništvo

slovenskega obrtništva brez političnih vplivov. Stranke in politični predstavniki naroda so dolžni podpreti upravičeno zahtevo obrtništva, da ministrski svet čimprej predpiše uredbo o Obrtni zbornici za obrtniško korist, njegovo organizacijo in dvig obrtniškega socialnega vprašanja.

Z reorganizacijo obrtniških združenj, ki je izvedena z odlokom Zbornice za TOI, ne gre tako, kakor se je želelo, ker so se nekatera združenja pritožila in so njihove pritožbe ugodno rešene. To vprašanje tudi — kakor izgleda — ne bo še tako hitro urejeno zaradi pritožb in pa resničnih potreb po združenjih v nekaterih krajih, kjer bi morala zaradi razmer in področja obstojati še v bodoče. Na vsak način bo treba obrtništvo zadovoljiti in bo morala zato zbornica svojo tozadevno odločbo nekoliko revidirati z upoštevanjem želja obrtništva.

Težnje obrtništva so vsestranske in potrebne, da se jih upošteva pri sožitju vseh stanov in skupnosti, ker je obrtniški stan produktiven in mu je baš zato treba pomagati, posebno še tudi v izgradnji njegovih organizacij in osamosvojitvi na vseh popriščih javnega delovanja v borbi za življenjske interese.

Domače zanimivosti

Gibanje radikalov

V restavraciji «Spomen doma» v Novem Sadu je bila dne 28. septembra politična večerja pristašev Narodne radikalne stranke, kateri so prisostvovali gg. dr. Mirko Kosić, inženir Svetozar Miletić, dr. Bogdan Milašinović, inženir Ilija Fojkić, dr. Miloš Ninčić in drugi. V teku večerje je imel daljši govor dr. Mirko Kosić, v katerem se je dotaknil naše notranje in zunanje politične situacije. V svojem govoru je dr. Kosić med drugim dejal:

«Radikalna stranka je svoje politično delovanje ustavila, ko se je to od nje zahtevalo. Toda drugi tega niso storili.»

Zatem se je dr. Kosić dotaknil politične situacije v svetu in vojne ter dejal, da je potrebno, da se vsi Srbi utrdijo v eni odločitvi in da obdrže vero in upanje do kraja.

«So trenutki v zgodovini,» je dejal dr. Kosić, «ko je potrebno, da narod odloči, ako hoče, da obvaruje svoj lik za večnost ali pa da podleže. V vojni politični preteklosti srbski narod ni bil vedno zastopan v polni meri v svojem političnem vodstvu. Tisto, kar srbski narod predstavlja, to je vsebina narodne mase, da se bori in umira, kar je najpozitivnejša vsebina srbskega naroda.»

G. dr. Kosić se je nadalje osvrnil na razne uredbe, zatem tudi na agitacije, katere izkoriščajo za svoje cilje borbo proti draginji. Nadalje so govorili še gg.: dr. Bogdan Milašinović, Živojin Ugričić, inž. Fojkić in dr. Pečić.

Pogrebni zavod ljubljanskega mesta

V osmi številki našega lista je izšel članek izpod peresa g. dr. Alojzija Ranta pod naslovom «Pogrebni zavod in žale». V tem članku je zavračal g. dr. Rant trditve g. Stanka Sušnika v «Slovincu», da je bil Pogrebni zavod pod prejšnjo upravo pasiven ter je dokazal, da je bil aktiven. Tudi je dokazal, da se pri uradništvu ni prihranilo nič, ker se je nekaj uradnikov preneslo na mestni zaklad, kjer so se povišali osebni izdatki za ca. 3.500.000 dinarjev. Končno je ugotovil, da so sedanje žale, ki so po mnenju vsega mesta zelo nepraktične, stale vsaj din 4.500.000.—, dočim

bi po prejšnjem načrtu stale kvečjemu 1.500.000.— din.

Ugotavljamo, da g. Sušnik na te konstatacije ni odgovoril.

Zunanje zanimivosti

Stanovi v današnji Rusiji

Objavljeni so bili prvi statistični podatki o številu prebivalstva in o njegovi socialni strukturi v Sovjetski Rusiji. Ta statistika je iz januarja 1. 1959.

Tedaj je Sovjetska Rusija štela 170 milijonov 467.000 prebivalcev. Tu seveda niso vštet prebivalci krajev, ki so bili kasneje priključeni Sovjetski zvezi: Bela Rusija, deli Poljske, baltičske države in Besarabija. Danes šteje Rusija 195 milijonov prebivalcev. Najštevilnejše plemo, 90 milijonov po številu. Velikorusi, kažejo največji prirastek. Od zadnjega ljudskega štetja leta 1926. znaša prirastek Velikorusov 22 milijonov duš.

Zanimivo je, da sestavljajo prebivalstvo Sovjetske Rusije v glavnem mladi ljudje. Prebivalcev, starih 29 let, ima Sovjetska Rusija 65%, v Angliji znaša ta odstotek 50%, v Franciji pa 47%. Otroci, stari do 7 let, sestavljajo 18,6% celokupnega prebivalstva, s čimer se ne more ponašati noben drugi narod. Visoki odstotek majhnih otrok ne dokazuje samo sposobnost naroda za množenje in porast, marveč tudi, da so zdravstvene in higienske razmere v Rusiji na visoki stopnji.

Socialna struktura se je popolnoma izpremenila. Prej je gros prebivalstva Rusije sestavljala kategorija kmetov. Bilo jih je 73% samostojnih kmetov. Seveda marsikatera ruski «mužik» ni sijajno živel. Danes je samostojnih kmetov samo še 1,78% in se lahko trdi, da je ta kategorija v Rusiji skoraj izumrla. Kmetov v kolektivih pa je 44,61%. Kmetje niso več najštevilnejša kategorija prebivalcev. Na njihov račun je porasla kategorija industrijskih delavcev in nameščencev, katerih je 49,73%. Samih industrijskih delavcev je v Sovjetski Rusiji preko 54 milijonov. Samostojnih poklicev je v Rusiji le 0,82% ljudi pa, ki nimajo nobene nega poklica, pa skoraj ni več. Teh je samo še 0,04%. To so večinoma betežniki in polni invalidi, ki so za vsako delo nesposobni.

Državni uslužbenci in upokojenci so v težkem položaju

Država je svojim uslužbencem in upokojencem njihove prejeme vedno pičlo odmerjala, zaradi česar so njihove organizacije vlagale leto za letom utemeljene prošnje za zvišanje prejemkov, češ da dohodki ne zadostujejo niti za skromno in stanu količkaj primerno življenje. Zaradi poplav in uravnovešenja državnega proračuna se je v teku zadnjih let, posebno pa v letu 1955., prejemke tako znižalo, da imajo omenjeni okoli 50 % do 40 % manj prejemkov, nego leta 1951. Zadnja nezatna zvišanja po 10 do 200 din na mesec so spriči medtem narasle draginje kakor kaplja v narj!

Takoj po izbruhu sedanje vojne so tudi pri nas začele narasčati cene življenjskim potrebščinam — zle posledice vojne bistveno posegajo v vse naše življenje! Zaradi blokade na morju se je podražilo kolonialno blago; tega blaga je sploh zmanjkalo na trgu, kar ga pa je še, je postalo tako tako drago, da ga srednji in delovni stan ne moreta več kupovati.

Olje, mast, moka, krompir so se podražili za okoli 100 % in smelo trdimo, da so cene na Češkem zdaj nižje, kajti tamkaj so prodajne cene ostale iste, kakor pred izbruhom vojne in je n. pr. prodajna cena masti 12 do 14 Kč (18 do 21 din), pri nas 28 din, beli moki «0» 3 Kč (4.50 din), pri nas 9.— din!, sladkorju 6 Kč (9 din), pri nas 16 di-

narjev. Neverjetno, ali vendar je res! Blaga je tamkaj dovolj, vendar se dobi vse — na kartel! Upajmo, da bo pri nas zaradi zadnjih vladnih odredb kmalu odpravljeno oderuštvo, navijanje cen, skrivanje zalog in izmozgavnje konsumentov! Draginjo najbolj občutijo delavci in vsi oni, ki so navezani na stalne prejemke. Med temi so državni uslužbenci in upokojenci največji reveži, ker so jim prejemki že od nekdanj notorično preniško odmerjeni. To so potrdili že trije finančni ministri poslancem v narodni skupščini, rekoč, da se državnim uslužbencem in upokojencem ničesar več vzeti ne more, češ da nimajo niti eksistenčnega minimuma! Velika večina tega stanu naše inteligence dobesedno strada, zaslja je v težke dolgove, ne po lastni krivdi, — ki znašajo baje že okoli 80 milijonov dinarjev!! Kmet zvišuje cene svojim pridelkom, industriji zvišuje cene svojim proizvodom, trgovci prodajajo svoje blago vsak dan dražje! Če so zvišanja cen upravičena, bo ostalo pri zvišanju cen, drugo vprašanje pa je, kako naj se preživlja državni uslužbenec in upokojenec s svojimi za normalne razmere itak preniškimi dohodki! Po uradnih statistikah se je splošni indeks cen dvignil v dobi od avgusta 1959 od 76.8 na 121.2 v avgustu 1940!

Indeksi cen so znašali proizvodom:

	rastlinskim:	živliskim:	mineralnim:	industrijskim:
v letu 1959.	75.7	68.0	95.9	78.5
v letu 1940.	165.8	95.1	125.3	114.8
	+ 116 %	+ 37 %	+ 33 %	+ 47 %

je torej povišanje cenam.

Jasno je, da državni uslužbenec in upokojenec s svojimi sedanjimi prejemki nikakor ne more vzdržati, zaradi česar ponovno apeliramo na odločujoče činitelje, da ob dvanajsti uri rešite stan propasti!

Država zahteva od svojih uslužbencev, da izvršujejo točno svoje dolžnosti in da v interesu državne uprave varujejo svoje dostojanstvo, sicer se prekrše proti disciplinskim predpisom! Temu nasproti ima pa naravno

in samo ob sebi umevno državna uprava dolžnost, da tudi omogoči državnim nameščencem stanu primerne dohodke, zasigurati mu mora obstanek družine, sicer mu je absolutno nemogoče zaradi težkih skrbi izpolnjevati službene dolžnosti in varovati ugled in avtoriteto države! Državni nameščenci nimajo eksistenčnega minimuma! Povsod pa velja preskušena činjenica, da je dobro plačani nameščenelec najcenejši uslužbenec, ker le dobro plačan nameščenelec more z veseljem in uspehom delati in se posvetiti svojemu poklicu ter obvarovati svojega delodajalca vsake škode, ker je pač prost vseh skrbi, kako bo preživljal in vzgajal svojo družino! V privatnih podjetjih zahtevajo previdni podjetniki iz zgornjega razloga celo soudeležbo vodilnih uradnikov na čistem dobičku, ker jih s tem celo privežejo na podjetje in da skrbe tudi nameščenci istotako kakor lastniki podjetja, da posvetijo vse svoje moči svoji službi! Temu nasproti pa je slabo plačan nameščenelec s svojimi mislimi in dejanji le v skrbi in borbi za svojo eksistenco, kajti živ z družino vendar ne more iti — v grob!

Vprašanje državnih uslužbencev je v naši državi zelo važen problem, ki ga mora rešiti državna uprava predvsem že v svojem lastnem interesu, in to enkrat vendar temeljito! Skrb državne uprave mora biti, da ima značajne, primerno dobro plačane uslužbence, ki smatrajo po svoji vesti za svojo prvo dolžnost, da točno in vestno izpolnjujejo svojo službeno dolžnost. Dobro državno uslužbenstvo je hrbtenica vsake države! V pripravljenju, da je dobro državno uslužbenstvo eminentne koristi za narod, so zbornice za trgovino in obrt iz lastne iniciative že večkrat v resolucijah apelirale na celokupno vlado, da se naj vprašanje državnih uslužbencev in upokojencev temeljito in pravilno reši! Komur je procvit in napredek naše države pri sreč, naj po svojih močeh pripomore, da se tudi v tem pogledu vsi nedostatki takoj odpravijo!

Ob sodelovanju organizacij državnih nameščencev in upokojencev in organizacij naših go-

spodinj, naj se torej brez odloga draginji primerno zvišajo plače in pokojnine ter hkrati poskrbi za razdolžitev drž. uslužbencev in upokojencev!

V tesni zvezi z ureditvijo uradniškega vprašanja je kakor smo že nešteto krat pojasnjevali, ureditev stanovanjskih najemnin! Pred svetovno vojno je državni nameščenelec plačal eno šestino svojih prejemkov za stanovanje, danes mora odšteti za stanovanje svojih 50 do 60 odstotkov celokupnih prejemkov! Zaradi tega mu ostane za ostale življenjske potrebščine, vzgojo otrok itd. komaj polovica vseh prejemkov! Ako bi pri tem ostalo, bo državni uslužbenec, upokojenec in delavec vedno v pomanjkanju!

Vsa zgornja vprašanja je treba torej sedaj z ozirom na izredne razmere temeljito in brez odloga rešiti.

Državni uradnik.

Radikalna stranka obstoja že preko pol stoletja, kar pomeni zelo mnogo zapolitizirano. Njeno vodstvo celo v najnikavnejših prilikah in kombinacijah ne proda svojega načela za par osebnih položajev, ker se pre-dobro zaveda, da ima svojo resnično oporo v narodu samem.

Po svetu . . .

Načrt za izsušitev Sredozemskega morja

Nemški inženir Herman Sorgel, ki se mudi zdaj v Rimu, je izdelal načrt o izsušitvi Sredozemskega morja. Izvedbo svojega načrta si zamišlja s pomočjo dveh ogromnih nasipov. Prvi bi bil pri gibraltarski ožini, drugi pa med Sicilijo in Tunisom. Izsuševanje bi obsegalo torej samo zapadni del Sredozemskega morja. Ta del bi bil z nasipom ločen od Indijskega in Atlantskega oceana ter bi se zato stalno izsuševal. Letno bi se morska površina znižala za 1 m in pol. Naposled bi dobili suhe zemlje v površini 750.000 km². Razpolavljal bi jo kanal, ki bi omogočal še v naprej pomorsko zvezo med

Atlantikom in Indijskim oceanom ter Črnim morjem.

Nova tla bi bila bodoča domovina izseljenih nadštevilnih Evropejcev.

Posebne hidroelektrične centrale bi preskrbela vsej Atlantropi dovolj električne energije, pa tudi ostalemu Sredozemlju. Ogromno podjetje, kakor si ga zamišlja inženir Sorgel, bi bilo pod mednarodno kontrolo in bi rešilo Evropo mnogih skrbi in težav.

Kratka vojna

Vojni strokovnjaki so trdili nekdanj, da bo vsaka moderna vojna kratka, ker bo odločevala v prvi vrsti moderna tehnika, ki bo najprej z letali uničila nasprotnikova prometna sredstva in zveze, potem pa na suhem z lahkoto osvojevala sovražno deželo. Nekateri pojavi v modernih vojnah so res zato, da so «bliskovite vojne» mogoče. Toda pokazalo se je že v španski državljanski vojni, še bolj pa v japonsko-kitajski vojni, da temu ni tako in da se lahko nasprotnik, čeprav je šibkejši in slabše oborožen, dolgo in uspešno brani. Denarna sredstva ne igrajo danes skoraj nobene vloge več, kajti na znotraj se vzdržuje prisilen kurz, na zunaj pa se zamenjuje blago. Vojne postanejo končno v glavnem «materijalne vojne». Toda tudi v državi, ki je od vseh strani obkrožena, se nabere tekom časa toliko materijala, ki se uporablja v vojne svrhu, da je treba dragega časa, da se izčrpajo vse zaloge.

Zato bo vojna, v katero mi, hvala Bogu, nismo direktno zapleteni, trajala še dolgo.

Pristopajte k društvu „Slovenska beseda“

Dovžan Ivan

dipl. krojačnica za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petra c. 81

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela po najnovejši modi in po najsolidnejših cenah
Postrežba točna

Posvetovalnica

za naročnike in člane „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino in članarino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socijalnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socijalne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Beethovnova 6.

Jelčič Angelo

LJUBLJANA VII.
GALETOVA ULICA ŠT. 11

Telefon št. 38-40

pleskar, ličar, sobo- in črko-slikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah. / Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. / Postrežba točna in solidna.

P r i p o r o č a m o to znano tvrdo vsem!

Oglašujte v „Slovenski besedi“

OBIŠČITE GOSTILNO

RAŽEM

Ljubljana-Žabjak - Telefon št. 28-57.

Točim izbrana dalmatinska vina najodličnejše kvalitete kakor tudi štajerska in dolenska izbrana vina.

Priznana izvrstna kuhinja Vam nudi vedno razne posebnosti.

Vsak četrtek in petek morske ribe. Posebna specijaliteta — polenovka.

Za obilen obisk se priporoča

Z o r a n R a ž e m.

Posetite novo modno trgovino „Pri Lojzetu“, Ljubljana, Karlovska cesta št. 30.

Za cenjeni obisk se priporoča

Lojze Simončič.

Mihelčič Ivan

elektrotehnično podjetje

LJUBLJANA, Borštnikov trg št. 1

TELEFON 27-04

Prevzem in izvrševanje vseh elektroinstalacijskih del za luč, moč in šibki tok ter popravila. Dobava elektromotorjev, svetil in žarnic. Izdelava proračunov za vsa v to stroko spadajoča dela in ureditev vseh formalnosti napram krajevnim elektrarnam brezplačno!

Zahtevajte reference.